

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

torem, non autem proprio nomine litigare. Quod soli Augustæ communicatur.

III. Jurisdictionis autem nullam partem attingebant Responsales, nisi ex delegatione speciali, quæ aut à Principe fiebat aliquando, aut à Summo Pontifice. Prioris generis est delegatio Honorati Diaconi & Responsalis, cui Mauritius Imperator mandavit, unâ cum Sebastiano antigrapho, judicium appellationis quam Hadrianus Episcopus Thebanus interposuit ad Principem à sententia Larissæ Metropolitanæ. Posterioris extat illustre exemplum in cognitione Pauli Alexandrini, cui præfuit Pelagius Apocripharius ex mandato Vigilij Papæ, cum literis & consensu Iustiniani, de qua dictum est superius cap. XVI. §. v. hujus libri. Aliud exemplum hujus delegationis legitur in regeſto Gregorij Magni. Hadrianus Episcopus Thebanus, provinciæ Theſſaliæ, à Pelagio II. Pontifice obtinuerat ut à Ioannis Episcopi Larissæ Metropolitanæ sui, sibi graviter suspecti, jurisdictione eximeretur. à qua tamen in Hadrianum exercenda Ioannes non cessavit. Quam illi audaciam Gregorius Magnus exprobrat, ejusque contemptum communionis abstentione vindicari potuisse docet. Tamen nos, inquit, humanius decernentes, communionis que tibi sacramentum interim conservantes, decernimus ut fraternitas tua ab eo Ecclesiæque ejus omnem antehabite sue potestatem jurisdictionis abſtineat, & secundum decreta decessoris nostri, si qua caussa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria adversus præſatum Hadrianum consacerdotem nostrum potuerit evenire, vel per eos qui nostri sunt vel fuerint in urbe regia Responsales, si mediocris est que estio, cognoscatur, vel huc ad apostolicam sedem, si ardua est, deducatur, quatenus nostre audientie sententia decidatur. Ex hoc loco constat mediocres causas, id est, minoris momenti, minusque ambiguas, Responsalibus delegatas; eo tantum casu quo Episcopi à perveracis Metropolitanæ jurisdictione exempti erant, quod nonnisi rarissimè contingebat.

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

IDEO Gregorius causas provinciæ Theſſaliæ ad se traxit, quòd Illyricum, in quo sita erat hæc provincia, apostolicæ sedis auctoritati patriarchicæ subiectum esset; ut probatum est in cap. v. §. 111. libri primi. Sed nuper in lucem emissa est ab Holstenio synodus Romana post consulatum Lampadij & Orestis habita à Bonifacio II. Papa, in qua Theodosius Echinienſis civitatis Episcopus Theſſaliæ provinciæ dixit: *Nam constat venerandos sedis*

vestra Pontifices, quamvis in toto mundo sedes apostolica Ecclesiarum sibi jure vindicet principatum, & solam ecclesiasticis causis undique appellare necesse sit, specialiter tamen gubernationi sue Illyrici Ecclesias vindicasse. Tum profert epistolas præteritorum sedis apostolicæ Pontificum, Damasi, Siricij, Innocentij, Bonifacij, Celeſtini, & aliorum, quæ docent Illyricum sedis apostolicæ constitutum paruisse, easque in Concilio reſegi postulat ex ſcrinio Ecclesiæ Romanæ, quod & factum est. In libello verò Stephani Episcopi Larissæ, quæ Theſſaliæ metropolis est, dato ad eundem Bonifacium Papam, & in hac Romana synodo recitato, legitur: *Apostolicam sedem, id est, vestram beatitudinem, causas nostre provinciæ & audire convenit & finire.* Sed de potestate & auctoritate Summorum Pontificum in Ecclesiis Illyricianis plura dicturi infra sumus in ſupplemento istius libri, cap. XIX. & sequentibus.

CAPVT XVIII.

Synopsis.

I. Responsalium usus in urbe regia deservit occasione hæresis Monothelitarum.

II. Constantinus Pogonatus eorum usum restituere procuravit. Sed liberam legationem postulavit. Eju petitioni se Leo II. accommodavit; non tamen concessa plene legationis auctoritate. Prudenter id factum, ut machinationibus Patriarcharum Constantinopolitanorum iretur obviam.

III. Provisum id quidem sapienter fuerat, sed parum felici eventu. Quippe Legati apostolicæ sedis in laqueos inciderunt in synodo Trullana; cujus canones repudiat Sergius Papa. Basilius Goryne Metropolitanus se illic inscripsit Legatum totius synodi Ecclesiæ Romanæ. Legatio ejus explicatur.

IV. Balsamo contendi eam synodum fuisse Oecumenicam, quòd ei Legati sedis apostolicæ interfuerint, quos recenset. Ejus impostura detegitur. Quid sit charta pura que in subscriptionibus Conciliorum relinquebatur Episcopis absentibus. Anastasius Bibliothecarius illustratur.

V. Romani Pontifices prorsus abstinerunt à mittendis Constantinopolim Apocriphariis post seculum septimum. Imperio tandem ad Francos translato, Legatorum magna fuit assiduitas & mora in eorum comitatu. Illo mittendarum legationum officio Romanam sedem absolvit Carolus Calvus.

I. RESPONSALIUM usus in urbe regia deservit occasione hæresis Monothelitarum: quæ à Patriarchis Constantinopolitanis Sergio, Pyrrho, & Paulo publicata, & ab Heraclio Imperatore Ectheſeos suæ promulgatione & à Constante Typi editione fota, Severinum, Ioannem quartum, Theoderum, & Martinum Pontifices ad damnandam impietatem illam provocavit. Gravissimo itaque in Romanam Ecclesiam odio perciti Constans & Paulus, Apocripharios apostolicæ sedis à Theodoro missos Constantinopolim ad insinuandam Typi & novæ hæreseos damnationem, & revocant-

Idem lib. 1.
ep. 46.

S. Gregor. lib. 1.
Ind. 11. epist. 7.

dum à scelere Paulum , atrocibus injuriis af-
fecerunt ; plurimisque eorum Sacerdotum
qui eis adhæferant in exilium detrufis, & ver-
beribus contumeliose cæfis , tandem verò
anno DCLIII. Martinus ipfe Summus Pon-
tiffex à fede abreptus , in Cherfonam Ponti-
cæ Diœcefeos urbem deportatus eft.

II. Electus Vitalianus Papa Refponfales
quidem *juxta confuetudinem* mifit ad regiam
urbem, quemadmodum obferuat Anaftafius,
ut fuam ordinationem fignificaret Conftan-
ti, non autem ut Apocrifarij in comitatu de-
gerent. Idem enim auctòr adnotavit, privile-
gijs Ecclefie renovatis Romam fuiffe rever-
fos. Tandem fopitis dogmatum controver-
fijs, & Ecclefiarum fchifmate per Sextam
Synodum generale extindò , Conftanti-
nus Pogonatus ufum Apocrifariorum in pa-
lacio refidentium refituerere procuravit. Sed
liberam legationem, nullis mandatis restric-
tam, poftulavit; ita ut Legatus in omnibus
emergentibus negotijs, feu fidem feu difci-
plinam refpicerent, Pontifficis perfonam ex-
primeret. Hæc funt ejus verba in epiftola ad
Leonem II. Agathonis fuccefforem: *Hortamur porò veftrom fanctiffimam fummitem ut
quamprimùm mittat defignatum ab ea Apocrifia-
rium; ut is in regia & à Deo confervanda noftro
urbe degat, & in emergentibus, five dogmaticis,
five canonicis, ac prout in omnibus ecclefiafticis
negotijs veftre fanctitatis exprimat ac gerat per-
fonam.* Prudenter autem Leo ita fe petitioni
Conftantini accommodavit, ut Refponfa-
lem fuum delegaret Conftantinum Subdia-
conum; non tamen concessa plenæ legatio-
nis auctòritate, fed eo tantùm munere injun-
cto quod Apocrifariis imponi folitum erat,
fuggerendi fcilicet & infinuandi Principibus
quæ neceffaria viderentur, fcilicet refervata
fibi, ad relationem Refponfalis, decernendi
potestate. *Præfentis denique fuggeltionis, in-
quit Leo, exiguum peccatorem Conftantinum
Subdiaconum, regionarium hujus fanctæ apofto-
licæ fedis, qui & nuper cum Legatis apoftolica
memoria prædecefforis mei interfuit fanctæ fyno-
do inibi celebratæ, clementia confueta dignum
exceptione cenfeat veftro regalis magnanimitas,
ejusque fuggeltionibus aurem pietatis accommo-
det, ut autem miniftrum dignanter fufcipiat.*
Non inutilis erat hujus meditati confilij cau-
tio ad vitandas Patriarcharum Conftantino-
politanoꝝ machinationes; qui fuæ fedis
amplificationi femper intenti, terrore & mi-
nis Principis affenfum Legati ad res novas
conftituendas extorquere potuiffent, ut fal-
tem non incolorata videri poffet immutatio
quæ fedis apoftolicæ auctòritate aliqua mu-
niretur.

III. Attamen prudentia fua obtinere

Pontiffices non potuerunt quin eos in la-
queos incidere à quibus tam ftudiofè fibi
cavebant. Etenim anno DCXCII. Iuftinia-
nus Rhinotmetus Imperator, à Petro Con-
ftantinopolitano Epifcòpo follicitatus, Con-
cilium coëgit, quod Trullani nomine affum-
pto, centum & duos canones edidit, opti-
mos quidem illos, & qui antiquam difcipli-
nam ut plurimùm redolent, præter tres, aut
quatuor, qui Romanæ Ecclefie confuetudi-
nes quasdam emendare conantur. Ceterùm
ut color aliquis novis illis decretis quæftus
videretur, fynodus illa Oecumenicæ titulum
affumpfit, ob Romanæ fedis auctòritatem
adhibitam. Legati enim apoftolicæ fedis
huic Concilio interfuerant, ut obferuat Ana-
ftafius; id eft, ut ego quidem interpretor,
Apocrifarij feu Refponfales, qui munere
fuggeltionis fungebantur. Neque enim Ser-
gius Papa Legatos mandatis fuis inftroctos
ad eum conventum tranfmiferat; quem
damnavit ut illicitum, ejusque canonum le-
gationem repudiavit; rejecta Iuftiniani poftu-
latione, qui Pontifficis fubfcriptione firmari
gefta vehementiffimè cupiebat. *Hujus itaque
temporibus, inquit Anaftafius in vita Sergij,
Iuftinianus Imperator Concilium in regia urbe
juffit fieri; in quo & Legati fedis apoftolicæ con-
venerant, & decepti fubfcripferant. Compellaba-
tur autem & ipfe Papa fubfcribere; fed nullatenus
acquievit.* Bafilius Epifcòpus Gortynæ, Me-
tropolitanus provincie Cretæ, eam legatio-
nem tunc folus obibat: quæ potiori jure illi
impofta fuerat, utpote Illyricanæ Diœce-
feos & patriarchatus occidentalis Epifcòpo,
quàm olim Iuliano Epifcòpo Coënfis provin-
cie Rhodiæ, qui primus pro Leone refponfa
egit Conftantinopoli. Hinc quoque factum
ut ad calcem horum canonum Bafilius, unus
ex Epifcòpis Occidentalibus, fe Legatum in-
fcripferit totius fynodi Ecclefie Romanæ;
exemplo trium Legatorum Agathonis &
fynodi Occidentalis, qui hoc nomen in Sex-
ta Synodo affumpferant. Eo titulo ipfe quo-
que Bafilius ornatus fuerat tempore Sextæ
Synodi, ut patet ex ejus fubfcriptione quæ
habetur Aétione XVI. Sed illo auctus non
fuerat, ut unà cum ceteris tribus Legatis vi-
ces Concilij Occidentalis in ea fynodo im-
pleret; cum nec in literis Agathonis, nec in
epiftola Conftantini Pogonati, inter eos re-
cenfeatur. Sed legatio quædam ordinaria illi
conceffa fuit, ut Refponfalem ageret ordi-
narium fynodi Romanæ nomine; quemad-
modum Diaconus mittendus à Papa, ref-
ponfa ecclefiaftica nomine Pontifficis facere
debebat. Vnde factum ut Bafilius legatio-
nem illam ordinariam poft folutam Sextam
Synodum retinuerit; qua defunctus

Vile fuprà cap. 11.
p. 6. & 6. hujus
libri.

In fubfcriptionibus
canonum Trulla-
norum: Βασιλιου
ἐπισκοπου της
καρτυλων κα-
τακραναι της οι-
κουμενης κρητης
της, & οχι πονη
νικητον πατρι της
αυτου της α-
γιας ιακκωνιας
συνοδου.

tabula q. 11.
l. 1. h. 1.
p. 1. l. 1. h. 1.
m.

tab. h. 1. h. 1.
l. 1. h. 1. h. 1.

77. 141

est in Trullana posteriore synodo.

IV. Balsamo contendit adversus Latinos conventum istum Trullanum Synodi Oecumenicæ auctoritatem obtinere, eò quòd Legatis apostolicæ sedis instructus fuerit, scilicet Basilio Gortynensi, & Episcopo quodam Ravennæ, qui vicem synodi Ecclesiæ Romanæ gerebant, Episcopis quoque Thessalonicensi, Sardinia, Heracleæ, & Corinthi, qui tunc erant Legati Pontificis, ut in veteribus Nomocanonis scriptum reperitur. Sed apertissimi mendacij reum tenemus. Ut enim taceam de Heracleæ Episcopo, qui pontificia legatione nunquam ornatus fuit, constat ex Græcis subscriptionibus quæ hodie extant, Thessalonicensem & Corinthium Episcopos ordinarios sedis apostolicæ Legatos, æquè ac Ravennæ & Sardinia Episcopos, ab eo Conciliabulo abfuisse. Etenim inter ceterorum subscriptiones locus illis relinquitur in ordine suo ad subscribendum quando Acta synodi authentica ad eos perferrentur; quemadmodum observatum est erga Pontificem Romanum, cui charta pura in codice seu tomo Concilij relicta est, ante ceteros Patriarchas, post Iustinianum Imperatorem, ut eam subscriptione sua repleret. quod in dicto codice adnotatum est, his verbis: *τόπος ἡ ἀνωτάτω πάλαι ῥώμης, Locus sanctissimi Papæ Romani.* Vnde illustrari potest Anastasius: qui Iustinianum gesta hujus synodi sex tomis comprehensa, ab Episcopis subscripta, & manu imperiali

confirmata, in Romanam urbem ad confirmandum vel in superiori loco subscribendum Sergio Pontifici, nupte capiti Sacerdotum omnium, direxisse scribit. Eodem planè pacto charta pura relicta est Episcopis absentibus Thessalonicensi, Corinthi, Ravennæ, Sardinia, & Heracleæ, ut saltem post solutam synodum Actis subscriberent. quod iisdem verbis in codice adnotatum est: *Locus Thessalonicensis, locus Ravennatis, & ceterorum.* Quare Balsamo, qui locum vacuum pro subscriptione sumpsit, non ausus est edere nomina Episcoporum quos subscripsisse fingit. Basilium quidem Gortynensem specialiter profert, sed ceteros verbis indefinitis significat.

V. Post seculum septimum, ineunte octavo, Iconoclastarum hæresis, in Oriente à Principibus excitata, societatem communionis abruptit, ita ut de mitendis Constantinopolim Apocrisiariis Romani Pontifices curam omnem deposuerint. Tandem Imperio in Romana urbe, veluti postliminio quodam, à Leone III. restituto, Imperatores Gallici nominis omnibus officiis quæ Principibus Constantinopolitanis deferri consueverant, à Romana sede exculsi sunt. Inter cetera, Legatorum seu Responsalium non solum frequentia, sed etiam assiduitate & mora in comitatu, ornati sunt. Sed Carolus Calvus Imperium adeptus, illo mittendarum legationum officio Romanam sedem absolvit; ut observavit Eutropius Presbyter Longobardus.

H V C V S Q V E M A R C A .

RELIQVA VERO ISTIVS LIBRI CAPITA SVNT STEPHANI BALVZII.

C A P V T X I X .

Synopsis.

I. Argumentum & consiliun istius supplementi, juxta mentem illustrissimi Archiepiscopi.

II. Pontifices Romani in suas partes olim trahere studuerunt Episcopos magnarum civitatum, variis quidem modis, sed in primis spe objecta principis loci. Initium factum ab Episcopo Thessalonicensi.

III. Illyriciana Ecclesia pertinebant ad curam Romani Pontificis, ut Patriarchæ Occidentis.

IV. Illyriciana Diæceses provincia enumerantur. Sirmium caput fuisse Illyrici probatur multis argumentis.

V. Divisio Illyrici in orientale & occidentale con-

stituta à Theodosio seniore. Thessalonica caput Illyrici orientalis, & sedes Prefecti pratorio Illyrici.

VI. Aucta ex eo dignitas Episcopi Thessalonicensis. Acholius & Anysius, qui eam cathedram tenerunt, magno in pretio habiti apud Damasum & Sircium. Deleto Sirmio, Apennius Vicarius Illyrici profugit Thessalonicam, ut Iustinianus docet.

VII. Justiniani Novellam plerisque in capitibus falsitatis arguit Morinus, nec injuriâ.

VIII. Aperitur via liberandi Triboniani, qui Novella auctor est, à vitio adscriptus. Theodoretus locus de Thessalonica.

POSTQUAM prima libri istius editio prodiit in publicum, miro quidem favore applausuque hominum eruditorum ex-

ceptus est, adeo ut quamplurimi gratias mihi eo nomine egerint quòd librum illum, alioqui fortean periturum, publicis usibus consecrassem.

consecrassem. Molestè tamen nonnulli ferebant datum esse imperfectum, ac tamenetsi monuissim jacturam illam utcumque sarciri ope libri sexti, indicatis etiam locis unde reliqua petenda erant, malebant tamen ut heic suis quæque locis capita redderentur. Hinc consilium mihi, ut si minùs assequi possum divinam vim ingenij illustrissimi Archiepiscopi, certè sequi coner, destinataque ejus exequar pro virium mearum modulo.

I. Agendum itaque nobis deinceps erit de Vicariis Romanæ sedis per varias Diœceses, illis nimirum qui velut hereditario jure vices apostolicæ sedis in iis regionibus obtinebant in quibus habitabant. cujusmodi fuere Theffalonicensis in Illyrico, Iustinianæ primæ Archiepiscopus in sex provinciis, Corinthius in Achaia & Hellade, & Arelatensis in Gallia. Tum de iis Episcopis quibus ea dignitas diversis temporibus tributa est contemplatione meritorum, cujusmodi fuere Ioannes Episcopus Tarraconensis & Sallustius Episcopus in provincia Bætica. Horum autem vicaria Episcopi Romani dignitas in eo diversa fuit à vicariatu Episcoporum Theffalonicensium & Arelatensium, quòd sicut illa sedibus affixa erat, ista personalis tantùm fuit, ut patet ex epistolis Hormisdæ Romani Pontificis ad ipsos datis. Agendum heic esset de Pallio, quo Vicarij illi ornabantur ad augendam Romani nominis majestatem. Sed hanc partem adeo perspicuè & eruditè executus est illustrissimus Archiepiscopus in capite sexto & septimo libri sexti, ut ope nostra nequaquam indigeat. Nonnullas tamen circa hoc observationes meas & ipse proferam, quas ille non tam omisisse quàm mihi reliquisse censendus est. Gradu postea factò ad mediæ ætatis usum, ostendemus quantum Legatis Romanis detulerint Episcopi Galliani sub secunda & tertia Regum nostrorum dynastia, & quibus mandatis instructi Legati ad synodos provinciales accederent. Eorum frequentia, & tandem defuetudo. De Facultatibus examine in Curia antè quàm munere suo fungantur. Tum de Annatis instituenda esset quæstio juxta mentem illustrissimi Archiepiscopi, nisi ipse hanc quoque partem pro sua sapientia & eruditione implevisset in capitibus x. xi. xii. ejusdem libri sexti. Nunc ad rerum ordinem redeo.

II. Pontifices Romani, cùm intelligerent quanti momenti esset ad firmandam auctoritatem suam apud exteras gentes, id est, ab Vrbe procul distitas, gratia Episcoporum illustrissimarum Ecclesiarum, quibus ob prærogativam urbium præsto quoque erat Principum favor, eos in suas partes trahere studuerunt variis modis atque rationibus. Sed

Tom. II.

nulla potentior antiquitus visâ est quàm si Episcopos illos ornarent dignitate Vicariorum sedis Romanæ, ut, quia constabat Romanum Episcopum sedere in cathedra principali sedemque Petri tenere, qui princeps fuit Apostolorum & caput episcopalis coronæ, magnum honorem sibi ex eo tribui intelligerent Episcopi illi quòd beati Petri vicem gererent in suis Diœcesibus. Hanc Romanis Episcopis mentem tum fuisse & res ipsa ostendit, & apertè docet epistola sexta Vigilij ad Episcopos Gallia de vicariatu Auxanij Episcopi Arelatensis, his verbis: *Necessarium valde credidimus sollicitudinem hanc a nobis antefato (Auxanio) debere committi, confidentes illum & pro loci sui qualitate bonis actibus universa qua Deo placeant posse complere, & maxime cùm gloriosus filius noster Childebertus Rex testimonium bonæ conscientie pro Christiana sua voluntatis devotione perhibuit.* In quo sanè mirifica valdeque prudens fuit Romanorum Pontificum industria: qui, ne vicariatus apostolicæ sedis vilesceret, si humilium urbium Episcopis committeretur, vices suas non aliis per ea tempora concesserunt quàm Episcopis illustrissimarum Ecclesiarum, quorum aliunde magna apud gentes ac Principes auctoritas erat; donec firmata tandem Legatorum istiusmodi dignitate, majestatis Romani nominis interfuit etiam simplicibus Clericis aut monachis, id est, nullo vixdum facinore cognitis, nulla ecclesiastica dignitate præditis, hunc honorem tribuere. Quod maximè observatum video temporibus Leonis IX. & sequentium Pontificum usque ad Innocentium quartum. In universum autem affirmare licet Romanos Pontifices, ut semper ad occasiones explicandæ firmandæque auctoritatis suæ valde intenti fuere, sic tempore semper bene usos esse antiquitus. Et quia primus omnium, ut arbitror, Episcopus Theffalonicensis ea dignitate ornatus est, ejusque vicariatus variè jactatus est ab hominibus eruditis, hinc ordiar.

III. Ac primùm quidem illud in antecessum statuendum est, Occidentis Ecclesias, atque adeo Illyricianas, pertinuisse ad specialem curam Romani Pontificis, non solum ob principatum quem Romana sedes obtinet in Ecclesia universali, sed quòd Episcopus Romanus sit Patriarcha Occidentis. Nam olim solidum Illyricum accensebantur Occidentij, ut dictum est in libro primo istius operis, & constat etiam ex Socrate & Sozomeno. Itaque certum est Illyricianas Ecclesias apostolicæ sedis constitutis paruisse, eamque ut Ecclesiarum caput excoluisse. Quin & Theodosius Echinienfis Episcopus Theffaliciæ provinciæ hæc ad Bonifacium Papam

Vide supra lib. 1. cap. 4. §. 3. 4.

Socrat. lib. 1. cap. 16. Sozom. lib. 3. cap. 9. Vide etiam Henr. Valesij Notas ad Socrat. pag. 64. Vide infra cap. 10. §. 10.

G